

JBC

PROGRAMA
19

11, 12 I 13 DE MARÇ
SALA 1 PAU CASALS

FESTIVAL RAKHMÀNINOV II

DENIS KOZHUKHIN I KAZUSHI ONO
ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA
I NACIONAL DE CATALUNYA

PROGRAMA DE MÀ

PROGRAMA DE DIVENDRES 11 I DISSABTE 12 DE MARÇ

SERGUEI PROKÓFIEV

(Sontsovka, avui Ucraïna 1891 – Moscou 1953)

L'AMOR DE LES TRES TARONGES. SUITE, OP. 33A

(1919) – 1a audició – 15

I. Les Ridicules

II. Le Magicien Tchelio et Fata Morgana jouent aux cartes (Scene infernale)

III. March

IV. Scherzo

V. Le Prince et la Princesse

VI. Le Fuite

SERGUEI RAKHMÀNINOV

(Semyonovo, Rússia 1873 – Beverly Hills, Estats Units 1943)

CONCERT PER A PIANO I ORQUESTRA N. 1 EN FA # MENOR, OP. 1

(1890-1891) – 26

I. Vivace

II. Andante

III. Allegro vivace

Denis Kozhukhin, piano

PAUSA 20'

DMITRI XOSTAKÓVITX

(Sant Petersburg 1906 – Moscou 1975)

SIMFONIA N. 1 EN FA MENOR, OP. 10

(1924-1925) – 28

I. Allegretto – Allegro non troppo

II. Allegro

III. Lento

IV. Allegro molto – Lento

PROGRAMA DE DIUMENGE 13 DE MARÇ

SERGUEI PROKÓFIEV

(Sontsovka, avui Ucraïna 1891 – Moscou 1953)

L'AMOR DE LES TRES TARONGES. SUITE, OP. 33A

(1919) – 1a audició – 15

I. Les Ridicules

II. Le Magicien Tchelio et Fata Morgana jouent aux cartes (Scene infernale)

III. March

IV. Scherzo

V. Le Prince et la Princesse

VI. Le Fuite

DMITRI XOSTAKÓVITX

(Sant Petersburg 1906 – Moscou 1975)

SIMFONIA N. 1 EN FA MENOR, OP. 10

(1924-1925) - 28

I. Allegretto - Allegro non troppo

II. Allegro

III. Lento

IV. Allegro molto - Lento

PAUSA 20'

SERGUEI RAKHMÀNINOV

(Semyonovo, Rússia 1873 - Beverly Hills, Estats Units 1943)

CONCERT PER A PIANO I ORQUESTRA N. 3 EN RE MENOR, OP. 30

(1909) - 44

I. Allegro ma non tanto

II. Intermezzo: Adagio

III. Finale: Alla breve

Denis Kozhukhin, piano

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA

DENIS KOZHUKHIN, PIANO

KAZUSHI ONO, DIRECCIÓ

PRIMERS VIOLINS Birgit Kolar*, concertino invitada / Peter Biely*, assistent de concertino invitat / Maria José Aznar / Walter Ebenberger / Ana Galán / Natalia Mediavilla / Katia Novell / Pilar Pérez / Anca Ratiu / Jordi Salicrú / Ana Kovacevic* / Ariana Oroño* / Aria Trigas* / Yulia Tsuranova* **SEGONS VIOLINS** Alexandra Presaizen, solista / Emil Bolozan, assistent / Maria José Balaguer / Clàudia Farrés / Mireia Llorens / Melita Murgea / Robert Tomàs / Paula Banciu* / Silvia Cánovas* / Andrea Duca* / Laura Pastor* / Oleksandr Sora* **VIOLES** Aine Suzuki, solista / Rumen Cvetkov*, assistent invitat / David Derrico / Christine de Lacoste / Sophie Lasnet / Jennifer Stahl / Miquel Serrahima / Andreas Süssmayr / Irene Argüello* / Javier López* **VIOLONCELS** Charles-Antoine Archambault, solista / Joaquín Fernández*, assistent invitat / Lourdes Duñó / Vincent Ellegiers / Irene Cervera* / Daniel Claret* / Andrea Fernández* / Joan Rochet* **CONTRABAIXOS** Christoph Rahn, solista / Dmitri Smyshlyayev, assistent / Apostol Kosev / Matthew Nelson / Josep Mensa / Albert Prat **FLAUTES** Francisco López, solista / Beatriz Cambrils / Ricardo Borrull, flautí **OBOÈS** Dolors Chiralt*, assistent / José Juan Pardo / Disa English, corn anglès **CLARINETS** Josep Fuster, assistent / Francesc Navarro/ Lluís Casanova*, clarinet baix **FAGOTS** Silvia Coricelli, solista / Noé Cantú / Slawomir Krysmalski, contrafagot **TROMPES** Juan Manuel Gómez, solista / David Bonet / Pablo Marzal, assistent de tercer / Alma María García* **TROMPETES** Angel Serrano, assistent / Adrián Moscardó / Andreu Moros* **TROMBONS** Eusebio Sáez, solista / Vicent Pérez / Gaspar Montesinos, assistent / Miguel Martí*, trombó baix **TUBA** Daniel Martínez* **TIMBALES** Joan Marc Pino, assistent **PERCUSSIÓ** Juan Francisco Ruiz* / Ignasi Vila / José Luis Carreres* / Miguel Ángel Forner* / Daniel Ishanda* / Miquel Angel Martínez* **ARPA** Magdalena Barrera, solista / Esther Piñol* **PIANO** Jordi Torrent*

ENCARREGAT D'ORQUESTRA Walter Ebenberger
RESPONSABLE DE DOCUMENTACIÓ MUSICAL Begoña Pérez
RESPONSABLE TÈCNIC Ignasi Valero
PERSONAL D'ESCENA Luis Hernández*

* Col·laborador

COMENTARI

per **Xavier Chavarria**

La Rússia musical de fa cent anys

L'art ha hagut de buscar sovint vies d'expressió alternatives, subterfugis i eufemismes per esquivar la censura i denunciar veladament situacions d'opressió. A partir de la segona dècada del segle passat, això va ser una constant en la música de dos dels compositors que avui sentirem, vigilats i amenaçats per un règim soviètic que els volia ben sotmesos (l'altre, Serguei Rakhmàinov, va optar per marxar d'aquell infern l'any 1917 i per sempre). I una de les eines més esmolades i refinades que Dmitri Xostakóvitx i Serguei Prokófiev van incorporar a la seva música per suportar aquell ambient repressiu i sinistre va ser la ironia, el sarcasme i l'humor satíric. S'ensuma pertot: ara histriònic, adés planyívol, però sempre lúcid i mordaç. I, en estat embrionari, ja el trobem en les obres que avui sentirem, filles d'una època inquietant.

A Prokófiev (1891-1953) no li interessava gens la revolució, ni tampoc la contrarevolució: ell només volia compondre i tocar. I, incòmode pels esdeveniments ocorreguts l'any 1917 al seu país (enderrocament del tsar Nicolau II, Revolució d'Octubre, enfrontaments civils...), va decidir marxar cap als Estats Units. Ho va fer el maig del 1918 des del port de Vladivostok i pel Pacífic, via Japó (encara estava en dansa la Gran Guerra), i al vaixell on viatjava va començar a projectar l'òpera *L'amor de les tres taronges*, basada en un conte del dramaturg venecià del segle xviii Carlo Gozzi que li havia proposat el seu amic i director teatral Vsévolod Meierhold, que pocs anys després va ser executat en les purgues del règim soviètic. La història, màgica, extravagant i un pèl absurda, va seduir Prokófiev, que la va convertir en una partitura de llenguatge plenament tonal però avantguardista, refinadament aspra. L'estrena va tenir lloc el 30 de desembre de 1921 a l'Òpera de Chicago, i va ser un èxit, però Prokófiev no el va poder gaudir perquè ja s'havia instal·lat a París, la ciutat on va estrenar la Suite simfònica que sentirem avui, i que en recull els passatges més cèlebres, com l'excitant *marxa* o l'*scherzo*. El 1926, l'òpera va sonar a l'URSS, i la seva modernitat va generar una polèmica ideològica que va posar l'autor al punt de mira. Enyorat de la seva terra, Prokófiev va tornar a l'URSS al començament dels anys trenta, i ja no va poder escapar mai més de les pressions i els dictats estètics d'aquell règim criminal.

Just aquell mateix any, Xostakóvitx (1906-1975) va compondre la seva primera simfonia. Tenia 19 anys i encara era alumne del Conservatori de Leningrad, la ciutat on va néixer quan encara es deia Sant Petersburg. De fet, ja havia escrit altres obres orquestrals (dos *scherzos* i unes variacions), però un dels seus professors, Aleksandr Glazunov, li va recomanar que retoqués alguns passatges de la simfonia perquè resultaven malsonants. Xostakóvitx ho va fer, però pocs dies abans de l'estrena va recuperar la versió inicial, i així va sonar el 12 de maig de 1926 a Leningrad, sota la direcció de Nikolai Malko, que va considerar aquella obra juvenil un pas endavant en la música simfònica russa. L'estrena va ser un èxit.

Aquesta primera simfonia és ben lluny de l'esperit i de les sensacions que provoquen la resta de les seves simfonies, però ja anuncia l'inconfusible to sarcàstic, aspre i agre dolç que presideix i caracteritza tota la seva producció posterior: un humor espontani, enigmàtic, de ritmes valsejats amb aire inquietant (de vegades sinistre), amb el regust popular d'alguns passatges (al trio de l'*scherzo*), les sonoritats metàl·liques i punyents, amb el piano integrat com un instrument orquestral més, i sense renunciar al refinat lirisme que trobem al moviment lent, o a l'aclaparadora virulència sonora del finale, amb una orquestració de gran densitat que contrasta amb la lleugeresa dels dos primers moviments. És talment el retrat d'un procés de maduració sonora i estètica, com si l'autor s'hagués anat fent gran a mesura que avançava la partitura. Xostakóvitx encara no incomodava el règim: l'infern no va trigar gaire a començar.

També és una obra juvenil el primer Concert per a piano i orquestra de Serguei Rakhmàinov (1873-1943), compost el 1891 com a exercici acadèmic per al Conservatori de Moscou i dedicat al

seu mestre Aleksandr Ziloti. El primer moviment va sonar per primera vegada en públic a l'auditori d'aquesta institució el 17 de març de 1892, dirigit per Vassili Safónov i amb l'autor al piano, quinze dies abans de complir 19 anys. Tot i ser una obra de joventut, ja s'hi ensuma el llenguatge genuí que presidirà tota la producció posterior de Rakhmàninov, pel lirisme desbordant, la contundència expressiva (fixeu-vos en l'inici del concert), la densitat sonora i un formidable desplegament de virtuosisme per al solista. Tot i que el compositor se'n sentia molt cofoi, el concert sencer no es va estrenar fins ben entrat el segle xx i després de moltes revisions: va ser el 28 de gener de 1919 a Nova York, quan l'autor ja estava exiliat als Estats Units, interpretat per l'Orquestra Simfònica Russa dirigida per Modest Altschuler. Aquesta és la versió que sentirem avui, a la qual els americans no van fer gaire cas: preferien el tercer Concert per a piano, que ja havien tingut ocasió d'escoltar en la reeixida gira que l'autor va fer l'any 1909 pels Estats Units, i que també sonarà en un dels concerts d'aquest cap de setmana. Era l'època d'esplendor creativa de Rakhmàninov i de màxim reconeixement de la seva música arran de les gires que acabava de fer per Anglaterra, Alemanya i els Països Baixos, i que havien eixamplat la seva popularitat com a pianista i compositor. Aquest tercer concert el va compondre l'estiu del 1909 a Dresden, on vivia amb la seva família, i va ser acabat a finals de setembre a la finca familiar d'Ivanovka, lluny del bullici i dels conflictes de la capital de l'imperi rus. L'autor el va estrenar com a solista al New Theatre de Nova York el 28 de novembre d'aquell mateix any, amb la New York Symphony Society dirigida per Walter Damrosch, en el marc d'una gira pels Estats Units que va durar tres mesos i que el va dur també a Chicago, Filadèlfia i Boston, sempre amb grans èxits. Al començament del 1910, va tornar a sonar al Carnegie Hall, aquesta vegada dirigit per Gustav Mahler. És, probablement, un dels concerts més exigents del repertori per a piano, per la seva extrema complexitat tècnica i densitat orquestral, i perquè conté una cadència temible –al primer moviment– que ni l'autor gosava tocar en públic. Però és també un dels punts culminants del Romanticisme musical, i una de les obres mestres de Rakhmàninov.

OCINADORS

3

CATALUNY

RÀDIO

Barcelona
Obertura
Classic & Lyric